

WYROK
W IMIENIU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, 28 października 2022 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu – VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: sędzia Łukasz Ruszkiewicz

Protokolant: st.sekr.sąd. Violetta Matula

po rozpoznaniu 14 października 2022 roku w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa

przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w Poznaniu

o odprawę pieniężną

na skutek apelacji wniesionej przez powódkę

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 marca 2021 roku, sygn. akt V P 678/20

oraz zażalenia wniesionego przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 marca 2021 roku, sygn. akt V P 678/20

1. Prostuje oczywistą omyłkę pisarską w zaskarżonym wyroku, w zakresie oznaczenia strony pozwanej w ten sposób, że w miejsce słów: „Skarb Państwa – Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu” wpisuje słowa: „Skarbowi Państwa – Izbie Administracji Skarbowej w Poznaniu”.
2. Zmienia zaskarżony wyrok i zasądza od Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu na rzecz 38 526 złotych (trzydzieści osiem tysięcy pięćset dwadzieścia sześć złotych) tytułem odprawy, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 2 czerwca 2017 roku do dnia zapłaty.

3. Oddala powództwo w pozostałym zakresie.
4. Oddala zażalenie Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu na postanowienie o kosztach procesu zawarte w zaskarżonym wyroku.
5. Obciąża kosztami postępowania apelacyjnego Skarb Państwa – Izbę Administracji Skarbowej w Poznaniu i z tego tytułu zasądza od Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu na rzecz 2 025 złotych (dwa tysiące dwadzieścia pięć złotych)
6. Obciąża kosztami postępowania zażaleniowego Skarb Państwa – Izbę Administracji Skarbowej w Poznaniu i z tego tytułu zasądza od Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu na rzecz 450 złotych (czterysta pięćdziesiąt złotych)

Sędzia Łukasz Ruszkiewicz

Uzasadnienie

Przedmiot sprawy

Rozstrzygnięcie sądu I instancji

Stanowiska stron

Powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu kwoty 38.526 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 czerwca 2017 roku, tj. od dnia ustania stosunku służbowego, tytułem odprawy za zwolnienie ze służby w Służbie Celno – Skarbowej w związku z likwidacją lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, w której pełniła służbę. Powódka wskazała, że według niej dniem wymagalności roszczenia jest dzień ustania stosunku służbowego tj. 1 czerwca 2017 r. Nadto powódka wniosła o zasądzenie kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z 30 marca 2021 roku w sprawie V P 678/20 Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu w pkt 1 oddalił powództwo, a w pkt 2 nie obciążył powódki zwrotem kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości apelacją wniesioną przez powódkę. Powódka zarzuciła wydanemu wyrokowi:

- 1) naruszenie art. 163 ust. 4 w zw. z art. 78, art. 82, art. 87, art. 91, art. 96, art. 98, art. 101, art. 104, art. 105, art. 125 ustawy o Służbie Celnej w zw. z art. 165 ust. 3 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS, art. 153, art. 154, art. 158 i art. 176 ustawy o KAS przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w dniu 1 marca 2017 roku wraz z utratą mocy ustawy o Służbie Celnej i likwidacją Służby Celnej, a zarazem wejściem w życie ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS i ustawy o KAS, było dopuszczalne przekształcenie z mocy prawa (bez zgody

funkcjonariusza) stosunku służby w likwidowanej Służbie Celnej w stosunek służby w nowo powołanej formacji Służbie Celno-Skarbowej, gdy tymczasem żaden przepis ustawy o Służbie Celnej nie przewiduje takiego rozwiązania, zatem w dniu 1 marca 2017 roku powódka została zwolniona ze Służby Celnej (w związku z likwidacją tej formacji) i nawiązała stosunek służby w Służbie Celno-Skarbowej (w sposób wadliwy, bo z mocy prawa, bez zgody lub wniosku funkcjonariusza i bez prawa wniesienia odwołania) na okres zaledwie 3 miesięcy - do 1 czerwca 2017 roku, po którym to okresie została zwolniona z nowo utworzonej formacji mundurowej na gruncie przepisów ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS i ustawy o KAS, w efekcie powódka w dniu 1 marca 2017 roku spełniała wszystkie określone w art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej przesłanki do otrzymania odprawy; poza tym uregulowanie ustawowe, na mocy którego dochodzi do zmiany formacji, w której obywatel pełni służbę ex lege, nie spełnia standardu zgodności z art. 8, art. 24 i art. 65 Konstytucji RP (wolności wyboru zawodu i miejsca wykonywania pracy, a także ochrony stosunku służbowego),

- 2) naruszenie art. 163 ust. 4 w zw. z art. 159 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS w zw. z art. 170 ust. 4 tej ustawy w zw. z art. 1, art. 2, art. 7, art. 8, art. 32 i art. 60 Konstytucji RP przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zgodne z prawem jest zróżnicowanie uprawnień zwalnianych funkcjonariuszy Służby Celnej w zależności od tego, czy po zwolnieniu ze służby otrzymali propozycję pracy czy też przyjęcia takiej propozycji odmówili, gdy tymczasem wszyscy funkcjonariusze (z wyjątkiem tych, którzy otrzymali do 31 maja 2017 roku propozycję dalszej służby w nowej formacji Służbie Celno-Skarbowej i ją przyjęli) zostali zwolnieni ze służby i w świetle art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w zw. z art. 159 ust. 3 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS powinni otrzymać stosowną odprawę, (przy założeniu, że art. 170 ust. 4 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS jest niezgodny z art. 2, art. 32 i art. 60 Konstytucji RP), albowiem różnicuje uprawnienia zwolnionych ze służby funkcjonariuszy jedynie w oparciu o następczo złożoną propozycję (np. pracy), która nie powinna mieć żadnego znaczenia w przypadku realizacji uprawnień w związku z ustaniem stosunku służby, zwłaszcza że powódka posiada udokumentowany 27-letni okres służby w Służbie Celnej – art. 94 § 2 ustawy o Służbie Celnej, który uprawniał ją do otrzymania odprawy w maksymalnej wysokości 6-miesięcznego uposażenia (tak też należy rozumieć konstytucyjną zasadę równości art. 32 Konstytucji RP, wyeksponowaną w uchwale Sądu Najwyższego z 19 lutego 2020 roku, III PZP 7/19 rozstrzygającej, że każdemu zwolnionemu ze służby funkcjonariuszowi należy wydać świadectwo pracy),
- 3) naruszenie art. 11 k.p. w zw. z art. 165 ust. 7 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS, art. 170 i art. 171 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS przez błędną wykładnię i przyjęcie, że złożona funkcjonariuszowi propozycja pracy była zgodna z zasadą swobody nawiązania stosunku pracy, a jej przyjęcie powodowało ustanie stosunku służbowego, gdy tymczasem bez względu na to, czy funkcjonariusz przyjął propozycję pracy czy też nie, i tak następował skutek w

postaci zwolnienia ze służby, nadto funkcjonariusze Służby Celnej (a następnie Służby Celno-Skarbowej) działali pod przymusem, albowiem odmowa przyjęcia propozycji pracy oznaczała utratę źródła zarobkowania, na co osoby mające na utrzymaniu rodziny i stałe zobowiązania nie mogły sobie pozwolić (z tym, że zastrzegły przy przyjęciu propozycji pracy, że będą na drodze sądowej domagać się przywrócenia do służby),

- 4) naruszenie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej, ewentualnie od 1 marca 2017 r. naruszenie art. 250 ust. 4 ustawy o KAS przez błędną wykładnię i ustalenie, że przepisy polskiego prawa przewidują jedynie odprawę emerytalno-rentową o charakterze socjalnym (kompensacyjnym), tymczasem dyspozycja art. 163 ust. 4 w zw. z art. 163 ust. 1-3 ustawy o Służbie Celnej oraz art. 250 ust. 4 w zw. z art. 250 ust. 1-3 ustawy o KAS wskazuje, że w przypadku funkcjonariuszy Służby Celnej i Służby Celno-Skarbowej ustawodawca zdefiniował dwie niezależne od siebie podstawy otrzymania odprawy: 1) odprawę emerytalno-rentową oraz 2) odprawę należną w związku ze zwolnieniem ze służby, spowodowanym likwidacją lub reorganizacją jednostki; co ważne, w przypadku służb mundurowych odprawa jest traktowana jako gratyfikacja za wieloletnią służbę,
- 5) naruszenie art. 104 ustawy o Służbie Celnej, ewentualnie od 1 marca 2017 r. art. 179 w zw. z art. 146 ust. 2 i 3 ustawy o KAS przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że funkcjonariusza Służby Celnej (po przekształceniu ex lege Służby Celno-Skarbowej) można zwolnić ze służby na podstawie złożenia przez Dyrektora IAS propozycji pracy (czynności o charakterze cywilno-prawnym powodującej zwolnienie ze służby na płaszczyźnie prawa administracyjnego), podczas gdy ustawa o Służbie Celnej (art. 104) i ustawa o KAS (art. 179 w zw. z art. 146 ust. 2 i 3) zawierają ściśle określone przesłanki, na podstawie których można zwolnić funkcjonariusza ze służby i nie ma wśród nich przesłanki złożenia oferty pracy, co więcej, przed zwolnieniem funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej należało uzyskać opinię właściwego naczelnika urzędu celno-skarbowego w stosunku do każdego funkcjonariusza, czego również nie zrealizowano,
- 6) naruszenie art. 165 ust. 7 w zw. z art. 165 ust. 3 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS przez ich błędną wykładnię i ustalenie, że na gruncie ww. przepisów Dyrektor IAS w Poznaniu mógł powódce jako funkcjonariuszowi Służby Celnej (następnie Służby Celno-Skarbowej) złożyć odpowiednio propozycję pracy, w sytuacji gdy prawidłowa wykładnia oznaczonych przepisów wskazuje, że znamię „odpowiednio” należy rozumieć w ten sposób, iż skoro w dniu 1 marca 2017 roku ustawodawca uznał, że funkcjonariusz Służby Celnej z mocy prawa spełnia wszystkie przesłanki, aby stać się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej, to nie ma racjonalnych powodów, aby zaledwie 3 miesiące później funkcjonariusz był zwalniany ze służby przez złożenie mu oferty pracy, zatem znamię „odpowiednio” należy rozumieć w ten sposób, że do 31 maja 2017 roku Dyrektor IAS był zobligowany do przedłożenia odpowiednio: 1) funkcjonariuszom propozycji służby, a 2) pracownikom propozycji pracy; co więcej o tym, że zwolnienie ze służby czy też z pracy przez niezłożenie do 31 maja 2017 roku żadnej propozycji bez uzasadnienia jest

niezgodne z prawem – na zasadzie analogii niezgodne z prawem jest także złożenie propozycji pracy powodujące zwolnienie ze służby bez uzasadnienia,

- 7) sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego materiału dowodowego polegające na niezasadnym ustaleniu, że powódka nie uzupełniała braków formalnych pozwu przez brak wskazania daty końcowej naliczenia odsetek ustawowych za opóźnienie (co skutkowało wydaniem zarządzenia z 14 lipca 2020 roku), gdy tymczasem powódka nie otrzymała wezwania do uzupełnienia braków formalnych pozwu poprzez wskazanie daty końcowej naliczania odsetek, zatem zarządzenie sądu pierwszej instancji z 14 lipca 2020 roku dotknięte jest wadą nieważności; powódka w pozwie wskazała, że nie otrzymała należnej odprawy, dlatego też domaga się zasądzenia odprawy wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 1 czerwca 2017 roku (data zwolnienia ze służby) – z literalnego brzmienia art. 481 kc wynika, że wierzyciel może domagać się odsetek za czas opóźnienia, w efekcie czego z treści pozwu per facta concludentia wynikało, że powódka wniosła o zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 1 czerwca 2017 roku do dnia spełnienia świadczenia (do dnia zapłaty) i w tym zakresie nie popełniła braku formalnego,
- 8) naruszenie art. 228 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. przez brak odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do rozstrzygnięć sądów administracyjnych i powszechnych (wskazanych w cytowanym zarzucie), które bezpośrednio wskazywały, że przepisy reformujące (de facto likwidujące Służbę Celną) nie spełniają standardu zgodności z Konstytucją, zawierają ewidentne luki prawne, a ustalenie słusznych praw zwolnionych funkcjonariuszy wymaga bezpośredniego zastosowania przepisów Konstytucji i stosowania wykładni per analogiam,
- 9) w przypadku uznania za bezzasadne zarzutów nr 1-4 i przyjęcia, że zgodne z przepisami prawa, w tym Konstytucji RP, było przeniesienie funkcjonariusza z jednej formacji mundurowej do drugiej z mocy prawa, a nadto zróżnicowanie uprawnień zwolnionych ze służby funkcjonariuszy ze względu na następczą propozycję, którą otrzymali (np. pracy), powódka zarzuciła:
 - naruszenie art. 171 ust. 2 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS w zw. z art. 250 ust. 1-3 ustawy o KAS oraz art. 250 ust. 4 ustawy o KAS przez ich niewłaściwe zastosowanie, gdy tymczasem ww. przepisy stanowią podstawę prawną do wypłaty powódce odprawy; powódka została zwolniona ze służby w związku z reorganizacją jednostki organizacyjnej, ponieważ otrzymała jedynie propozycję pracy w Wielkopolskim Urzędzie Celno – Skarbowym w Poznaniu, zatem odprawa powinna być obliczona i wypłacona na podstawie art. 250 ust. 1-4 ustawy o KAS w zw. z art. 171 ust. 2 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o KAS,
 - naruszenie art. 174 ust. 12 ustawy o KAS przez jego niezastosowanie, gdy tymczasem przepis ten wszedł w życie dopiero od 1 stycznia 2018 r., a zatem blisko 6 miesięcy od zwolnienia powódki ze służby i nie może mieć wpływu na realizację roszczenia powódki; Sąd pierwszej instancji nie zauważył, że przekształcenie stosunku służby w stosunek pracy na podstawie ustawy przepisy wprowadzającej ustawę o KAS mogło odbyć się tylko w okresie od 1 marca 2017 roku

do 31 maja 2017 roku, zatem art. 174 ust. 12 w zw. z art. 174 ust. 10 ustawy o KAS w ogóle nie dotyczy funkcjonariuszy zwolnionych ze służby po dniu 1 stycznia 2018 roku.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego tytułem odprawy kwoty 38.526,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 1 marca 2017 roku ewentualnie od 1 czerwca 2017 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenia zwrotu kosztów postępowania.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniosł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powódki zwrotu kosztów postępowania zgodnie z normami przepisanyymi.

Punkt 2 wyroku z 30 marca 2021 roku został też zaskarżony zażaleniem wniesionym przez pozwanego.

Pozwany wniosł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od powódki zwrotu kosztów procesu w kwocie 2700 zł tytułem zastępstwa procesowego, względnie uchylenie przedmiotowego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu w postępowaniu zażaleniowym.

Rozważania prawne i rozstrzygnięcie sądu II instancji

1. Apelacja powódki zasługiwała na uwzględnienie niemalże w całości, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty były trafne.

Tytułem wstępu wskazać należy, iż zakres kontroli sądu II instancji w postępowaniu apelacyjnym wyznacza treść przepisu art. 378§1 kpc, stanowiącego, iż sąd ten rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, która w sprawie nie zachodzi. Na istnienie takich uchybień nie wskazywała też apelująca.

Sąd II instancji, zgodnie z art. 382 kpc, orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Sąd drugiej instancji, kontrolując prawidłowość zaskarżonego orzeczenia, pełni również rolę sądu merytorycznego, który może rozpoznać sprawę od początku, uzupełnić materiał dowodowy lub powtórzyć już przeprowadzone dowody, a także poczynić samodzielne ustalenia na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Nie jest związany przedstawionymi w apelacji zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. Związanie jednak zarzutami naruszenia prawa procesowego, nie zwalnia tego sądu od obowiązku rozważenia w granicach zaskarżenia apelacyjnego całego materiału procesowego (art. 382 kpc), wszystkich okoliczności sprawy oraz samodzielnego ustalenia podstawy faktycznej wyroku i dowodów, na

których oparł to ustalenie oraz wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku. W przypadku, gdy sąd odwoławczy podziela ustalenia i oceny sądu pierwszej instancji, to nie ma procesowego obowiązku szczegółowego rozważenia w uzasadnieniu swojego orzeczenia dowodów omówionych przez sąd pierwszej instancji, lecz wystarczy, że skoncentruje się na rozważeniu tych dowodów i ocen, które są kwestionowane w apelacji. Jeżeli sąd drugiej instancji podziela stanowisko sądu pierwszej instancji, to treść tej części uzasadnienia może ograniczyć się do stwierdzenia, że przyjmuje jego ustalenia i wnioski jako swoje (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2020 roku, V CSK 385/20). Taka też regulacja zawarta została w art. 387§2¹ pkt 1 kpc.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne sądu rejonowego i na podstawie art. 382 kpc uznał je za własne. Zaznaczyć przy tym należy, że stan faktyczny był w sprawie niesporny. Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia było natomiast zagadnienie prawne. Sąd okręgowy nie podzielił prawnej oceny sprawy przyjętej przez sąd pierwszej instancji.

Celem jedynie usystematyzowania sąd drugiej instancji wskazuje, że powódka od 1 października 1990 roku do 1 czerwca 2017 roku pełniła służbę stałą jako kontroler celny, starszy kontroler celny, inspektor celny i ekspert Służby Celnej w Urzędzie Celnym w Poznaniu. Od 1 marca 2017 roku do 1 czerwca 2017 roku powódka pełniła służbę w Izbie Administracji Skarbowej w Poznaniu. 19 maja 2017 roku powódka otrzymała propozycję pracy w ramach korpusu służby cywilnej w Izbie Administracji Skarbowej w Poznaniu na podstawie umowy o pracę, na podstawie art. 165 ust. 7 ustawy z dnia 16 listopada 2016 roku - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1948). Propozycję zatrudnienia powódka przyjęła i 1 czerwca 2017 roku złożyła oświadczenie o przyjęciu zaproponowanych warunków zatrudnienia, a więc od następnego dnia, tj. 2 czerwca 2017 roku powódka została zatrudniona na podstawie umowy o pracę w ramach korpusu służby cywilnej.

W pierwszej kolejności sąd odwoławczy odniesie się do tych zarzutów z apelacji, które nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy i same w sobie nie skutkowały zmianą zaskarżonego orzeczenia.

W ocenie sądu nieistotny jest zarzut apelującej wskazany w pkt I.1. apelacji. Przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie było bowiem prawo powódki do odprawy. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia przy tym pozostaje ocena tego, czy było dopuszczalne przekształcenie 1 marca 2017 roku z mocy prawa stosunku służby w likwidowanej Służbie Celnej w stosunek służby w Służbie Celno – Skarbowej. W tym zakresie trzeba zwrócić uwagę, że stosunek służby w jednej formacji przekształcił się w stosunek służby w innej formacji. W tym momencie powódka cały czas pozostawała w stosunku służby i nie został on zamieniony na zatrudnienie na innej podstawie. Z kolei o prawie do odprawy decyduje wyłącznie to, czy i kiedy powódka została zwolniona ze służby a łączący ją z pozwaną stosunek pracy wynikał już z innej podstawy - umowy o pracę.

Zgodnie z art. 165 ust. 3 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej pracownicy zatrudnieni w izbach celnych oraz urzędach kontroli skarbowej oraz

funkcjonariusze celni pełniący służbę w izbach celnych albo w komórkach urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych stają się z dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, tj. z dniem 1 marca 2017 roku, z zastrzeżeniem art. 170, odpowiednio pracownikami zatrudnionymi w jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej, zwanych dalej „jednostkami KAS”, albo funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej, zwanymi dalej „funkcjonariuszami”, pełniącymi służbę w jednostkach KAS i zachowują ciągłość pracy i służby. W sprawach wynikających ze stosunku pracy i stosunku służbowego stosuje się przepisy dotychczasowe.

Brak jest zatem podstaw do kwestionowania tego, że powódka z mocy prawa stała się od 1 marca 2017 roku funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej. Nie ma znaczenia, że takiego skutku nie przewidywała ustawa z 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej czy ustawa z 16 listopada 2016 roku o Krajowej Administracji Skarbowej, skoro przewidywał go ww. przepis szczególny. W rezultacie powódka nie nabyła od 1 marca 2017 roku prawa do odprawy na podstawie bezpośrednio stosowanego art. 163 ust. 4 w zw. z ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej.

Od 1 marca 2017 roku powódka pełniła służbę w Izbie Administracji Skarbowej w Poznaniu w charakterze funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej i – zgodnie z art. 165 ust. 3 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej – zachowała ciągłość służby. **Nie doszło zatem do zwolnienia ze służby w dniu 1 marca 2017 roku, co jest przesłanką przyznania odprawy z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej.**

Przepis art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej nie mógł mieć także zastosowania wprost do powódki według stanu na 1 czerwca 2017 roku, tj. dzień ustania stosunku służby, bowiem wówczas już nie obowiązywał (uchylony od 1 marca 2017 r.).

Bez znaczenia jest też zarzut oznaczony w pkt I.4. apelacji. Podobnie, bezzasadny był zarzut naruszenia prawa materialnego wskazany w apelacji pod nr IV tiret 1.

W tym zakresie zwrócić należy uwagę na to, że przepis art. 250 ust. 4 w zw. z ust. 1 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej ma charakter ogólny, a przepisem szczególnym, który wyłącza jego zastosowanie w przypadku powódki jest art. 170 ustawy 1- 4 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej. Stosując literalną wykładnię art. 170 ust. 4 w zw. z ust. 1 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej stwierdzić należy, że powódka nie nabyła prawa do odprawy także na podstawie tego przepisu. Powódka otrzymała propozycję zatrudnienia, którą przyjęła, a zatem jej stosunek służbowy nie wygasł w trybie art. 170 ust. 1 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, czyli nie ma do niej zastosowania art. 170 ust. 4 tej ustawy – wykładany literalnie. Nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy był zarzut apelacyjny naruszenia prawa materialnego oznaczony w apelacji nr I.3. i I.5., ponieważ dotyczył on propozycji pracy przedstawianej w trybie art. 165 ust. 7 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, a nie odprawy (jej podstaw prawnych).

Podobnie nie miał znaczenia dla sprawy apelacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego wskazany w pkt I.6. Zarzut ten dotyczył wykładni art. 165 ust. 7 ustawy - Przepisy wprowadzające

ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, czyli kwestii propozycji pracy/służby, a nie prawa do odprawy. Powódka wywodziła, że powinna zostać jej złożona propozycja służby, a nie pracy, co nie ma już obecnie znaczenia, skoro złożono jej propozycję pracy, którą przyjęła. Na marginesie zaznaczyć należy, w uzasadnieniu wyroku z 17 stycznia 2019 roku, I OSK 2723/18, Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że ustawodawca organom wymienionym w art. 165 ust. 7 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej S pozostawił autonomiczne prawo do określenia rodzaju propozycji, która ma być przedstawiona konkretnej osobie. Ustawodawca nie wykluczył prawnej możliwości złożenia funkcjonariuszowi celnemu propozycji zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a nie służby.

Jeśli chodzi o zarzut wskazany w pkt II apelacji wskazać należy, że jest on zasadny, jednak nie wszystkie przytoczone argumenty w tym zakresie są słuszne. W pierwszej kolejności sąd drugiej instancji wskazuje, że wezwanie do uzupełnienia braków formalnych było prawidłowe mimo, że powódka faktycznie nie odebrała wezwania. Co do zasady doręczenia dokonuje się osobiście adresatowi na wskazany przez niego adres. Jeśli jednak adresata nie ma pozostawia się adresatowi pisma zawiadomienie o możliwości i terminie odbioru przesyłki, po czym czynność doręczenia operator pocztowy powtarza i jeśli nie zostanie adresata ponownie pozostawia zawiadomienie o przesyłce oraz miejscu i terminie jej odbioru. Po upływie terminu przesyłkę zwraca się do sądu ze skutkiem doręczenia. W niniejszej sprawie powódka nie odebrała kierowanej do niej korespondencji mimo zachowania określonej procedury a więc uznać należy, że doręczono jej skutecznie wezwanie do uzupełnienia braków formalnych. Jednak w ocenie sądu drugiej instancji wystosowanie takiego wezwania przez sąd pierwszej instancji nie było konieczne. Odsetki ze swej istoty sąd należne za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, zatem przy żądaniu zasądzenia odsetek można domniemywać, że żądanie obejmuje ich naliczenie i uregulowanie za okres od dnia powstania prawa do świadczenia głównego do dnia spełnienia świadczenia głównego.

Chybiony był zarzut naruszenia prawa procesowego oznaczony w pkt III. Poglądy orzecznictwa nie stanowiły faktów – i to faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Mogły być one co najwyżej pomocne przy prawnej ocenie sprawy.

Nietrafny był także zarzut apelującej naruszenia prawa materialnego oznaczony w pkt IV. tiret 2. Sąd rejonowy nie zastosował art. 174 ust. 12 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej, bowiem wszedł on w życie dopiero 1 stycznia 2018 roku, a więc nie obowiązywał w momencie, który był badany w kontekście tego, czy powódka nabyła prawo do odprawy.

Powyższe nie oznacza jednak, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy. W ocenie sądu drugiej instancji bowiem zaistniały przesłanki do uwzględnienia roszczenia powódki, o czym będzie mowa poniżej.

Sąd uznał bowiem roszczenie powódki za uzasadnione, mając na uwadze wskazane wyżej orzeczenie Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2022 roku. Sąd drugiej instancji stwierdził bowiem, że skoro w pozostałych dwóch przypadkach zwolnienia ze służby (art. 170 ust. 1 w zw. z ust. 3 ustawy -

Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej) przysługuje odprawa, to również w przypadku powódki powinna ona przysługiwać. Cechą istotną jest bowiem utrata statusu funkcjonariusza w związku z reformą administracji skarbowej, co dotyczy także powódki. Kwestia zachowania przez powódkę źródła utrzymania w związku z przyjęciem propozycji zatrudnienia nie ma znaczenia. Przedstawienie powódce propozycji zatrudnienia miało związek z pozytywną oceną jej kwalifikacji i przebiegu dotychczasowej służby, co nie może jej obciążać (a odprawę otrzymali funkcjonariusze, którym nie przedstawiono propozycji zatrudnienia, a więc których oceniono negatywnie).

Rozstrzygnięcia wymagało zagadnienie prawne dotyczące tego, czy zasadne jest wypłacenie powódce odprawy w związku ze zwolnieniem ze służby. Sąd pierwszej instancji uznał, że takie żądanie powódki nie zasługuje na uwzględnienie wobec braku podstawy prawnej ku temu. Natomiast sąd drugiej instancji doszedł w tym zakresie do odmiennych wniosków i uznał zasadność roszczenia powódki, a więc jej prawo do otrzymania odprawy pieniężnej w związku ze zwolnieniem ze służby.

Zgodnie z art. 170 ust. 1, 3 i 4 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, stosunki pracy osób zatrudnionych w (określonych) jednostkach Krajowej Administracji Skarbowej oraz stosunki służbowe osób pełniących służbę w jednostkach Krajowej Administracji Skarbowej wygasają z dniem 31 sierpnia 2017 roku, jeżeli osoby te w terminie do 31 maja 2017 roku, nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby lub po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, jednak nie później niż dnia 31 sierpnia 2017 roku (ust. 1). W tych przypadkach wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się, jak zwolnienie ze służby (ust. 3) a pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3 (ust. 4), czyli w rozumieniu ustawy o Służbie Celnej.

Zgodnie z art. 163 ustawy 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1799), funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ta ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegały wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2) oraz oblicza się ją jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy (ust. 3). Na tych zasadach oraz w określonej tam wysokości odprawa przysługuje również

funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej (ust. 4).

Z powyższych przepisów wynika, że zarówno uchylana ustawa o Służbie Celnej, jak i ustawa - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej uzależniają prawo do odprawy pieniężnej od warunków, których powódka formalnie nie spełniła. Przepis art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej przewiduje bowiem przyznanie odprawy pieniężnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej na zasadach przewidzianych dla funkcjonariuszy przechodzących na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Przepis art. 170 ust. 1 do 4 ustawy – Przepisy wprowadzających ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej prawo do takiej odprawy wiąże natomiast z nieotrzymaniem przez funkcjonariusza pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia lub pełnienia służby, bądź z odmową przyjęcia warunków określonych w tej propozycji. Ze stanu faktycznego sprawy wynika tymczasem, że powódka przyjęła złożoną w trybie art. 167 ust. 5 ustawy - Przepisy wprowadzających ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej propozycję zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w Izbie Administracji Skarbowej w Poznaniu na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Zgodnie z art. 250 ust. 4 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej Krajowej Administracji Skarbowej, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3, tj. w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia. Jednorazową odprawę oblicza się jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 173 Kodeksu pracy.

Przepis art. 250 ust. 4 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej miał niemal tożsame brzmienie jak obowiązujący do 28 lutego 2017 roku art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej. Z powyższego wynika zatem, że od 1 marca 2017 roku uprawnionym do jednorazowej odprawy pieniężnej jest funkcjonariusz zwolniony ze służby stałej w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej Krajowej Administracji Skarbowej.

Ustawa - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej wprowadziła trzy rodzaje rozwiązań prawnych dotyczących zmiany stosunku służbowego dotychczasowych funkcjonariuszy Służby Celnej w stosunek służbowy lub stosunek pracy w Służbie Celno-Skarbowej powołanej w celu przeprowadzenia reformy szeroko rozumianej administracji skarbowej. Pierwsze rozwiązanie można określić, jako kontynuację stosunku służbowego. Następuje ona w następstwie złożenia przez właściwy organ propozycji pełnienia służby na nowych warunkach jej pełnienia (zgodnie z art. 165 ust. 7 w zw. z art. 169 ust. 4 zd. 1). Drugie rozwiązanie polegało na wygaśnięciu dotychczasowego stosunku służbowego. Następowало ono w wyniku niezłożenia funkcjonariuszowi

proponycji dalszego zatrudnienia lub w przypadku niezaakceptowania przez niego propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby w określonym przez prawo terminie (zgodnie z art. 170 ust. 1 pkt 1 i 2). W takim przypadku dochodziło do wygaśnięcia stosunku służbowego funkcjonariusza, które traktuje się jak zwolnienie ze służby. Trzecie rozwiązanie z kolei polegało na przekształceniu dotychczasowego stosunku służbowego w stosunek pracy na skutek złożenia dotychczasowemu funkcjonariuszowi propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i jej przyjęcia. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z ostatnim rozwiązaniem.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, w przypadku przyjęcia propozycji zatrudnienia, z dniem określonym w propozycji, dotychczasowy stosunek służby w służbie przygotowawczej albo stałej przekształca się odpowiednio w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony albo określony. Następstwem tego uregulowania jest zatem ustanie dotychczas istniejącego stosunku służbowego i powstanie nowego stosunku prawnego, a mianowicie stosunku pracy. Należy przy tym podkreślić, że do tego przekształcenia dochodzi na mocy zgodnego oświadczenia woli organu i dotychczasowego funkcjonariusza i nie jest tu potrzebne wcześniejsze wygaszenie dotychczasowego stosunku służby w służbie przygotowawczej albo stałej. Następstwem tego przekształcenia jest faktyczne zakończenie dotychczasowego stosunku służbowego.

Na dzień przekształcenia stosunku służbowego powódki w stosunek pracy występowała luka w prawie dotycząca sytuacji prawnej funkcjonariuszy, których stosunek służby uległ przekształceniu w stosunek pracy. Brak było bowiem normy zezwalającej na potraktowanie przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy jako zwolnienia ze służby. Występowanie luk w prawie prowadzi do trudności w stosowaniu prawa, które rozwiązuje się za pomocą wnioskowania *per analogiam*. **O ile sąd stwierdzi, że na gruncie danego aktu prawnego nie obowiązuje norma bezpośrednia, określająca skutki pozytywne w odniesieniu do pewnego stanu faktycznego, mimo że istnieją w tym akcie przepisy regulujące stany podobne, wówczas (jako organ stosujący prawo) ma obowiązek wypełnić tę lukę poprzez wnioskowanie o podobieństwie skutków prawnych na podstawie podobieństwa stanów faktycznych.** Problem sytuacji prawnej funkcjonariuszy, których stosunek służby uległ przekształceniu w stosunek pracy, był sygnalizowany w szczególności w związku ze zgłaszanymi przez byłych funkcjonariuszy Służby Celnej żądaniami wydania świadectw służby. Ostatecznie w uchwale z 19 lutego 2020 roku, III PZP 7/19 (tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2021 roku, II PSKP 6/21) Sąd Najwyższy stwierdził, iż funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy uległ przekształceniu w stosunek pracy, otrzymuje świadectwo służby zgodnie z art. 188 ust. 1 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej w zw. z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej. Sąd stwierdził, że zawierając umowę o pracę strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni,

czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 kc, lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego. Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji powyższego Sąd Najwyższy przyjął w tej uchwale stanowisko, że były funkcjonariusz celny ma prawo do otrzymania świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej.

Powołana uchwała Sądu Najwyższego była istotna dla rozstrzygnięcia także niniejszej sprawy. W jej uzasadnieniu wprost bowiem stwierdzono, że stosunek służbowy nie istnieje dalej, gdy funkcjonariusz przyjmuje propozycję pracowniczego zatrudnienia. **Administracja celno-skarbowa nie może przy tym dowolnie "przekształcić" stosunku służbowego funkcjonariusza, gdyż zmiana stosunku służby to materia ściśle określona w pragmatyce służbowej (ustawie).** Aby stwierdzić ustanie stosunku służbowego nie jest konieczne wydanie decyzji o zwolnieniu ze służby, gdy dochodzi do tak ujętego przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy ("ucywilnienia"). Stosunek pracy powstaje z woli stron i jest to warunek zakończenia (ustania) stosunku służbowego. Zawarcie umowy o pracę stanowi też kauzę zakończenia stosunku służbowego. Brak decyzji organu nie oznacza, że nie ustaje stosunek służbowy funkcjonariusza, który przyjął ofertę zatrudnienia. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi w istocie do zwolnienia z dotychczasowej służby.

Dodatkowo zauważyć należy, że opisaną lukę w prawie dostrzegł i usunął sam ustawodawca. Na mocy ustawy z dnia 11 maja 2017 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1321) - w art. 174 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej dodany został ustęp 10 w brzmieniu: "Przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy traktuje się jak zwolnienie ze służby (...). Funkcjonariusz, którego stosunek służbowy uległ przekształceniu w stosunek pracy, otrzymuje niezwłocznie świadectwo służby".

W uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego z 1 lipca 2019 roku, sygn. akt I OPS 1/19, wskazano, że reforma dotychczas istniejącej administracji skarbowej i powołanie Krajowej Administracji Skarbowej, która stanowi wyspecjalizowaną administrację rządową wykonującą zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych

należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego UE, a także zapewniającą obsługę i wsparcie podatnika i płatnika w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych oraz obsługę i wsparcie przedsiębiorcy w prawidłowym wykonywaniu obowiązków celnych wymagała przyjęcia rozwiązań o charakterze przejściowym, w szczególności dotyczących kwestii pracowniczych. Przekształcenie dość często jest stosowane przez ustawodawcę w praktyce legislacyjnej. Przykładowo, zgodnie z art. 25¹ § 3 Kodeksu pracy po upływie 33 miesięcy od dnia zawarcia umowy o pracę na czas określony - następuje jej przekształcenie w umowę na czas nieokreślony. Z kolei na podstawie art. XV § 1 ustawy z dnia 5 lipca 1974 roku - przepisy wprowadzające Kodeks pracy, stosunek pracy pracowników mianowanych, podlegających ustawie z dnia 17 lutego 1922 roku o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. z 1974 roku, nr 24, poz. 142), został przekształcony w stosunek pracy oparty na umowie o pracę na czas nieokreślony."

Ustawodawca wprawdzie nie ustanowił regulacji prawnej przyznającej prawo do odprawy pieniężnej w przypadku, w którym funkcjonariusz służby celnej otrzymuje propozycję zawarcia umowy o pracę i ją przyjmuje, decydując się na kontynuowanie zatrudnienia, lecz już nie w ramach służby, ale na podstawie stosunku pracy, jednak uznać należy, że w takim przypadku mamy do czynienia z wygaśnięciem stosunku służbowego (administracyjnoprawnego). Z żadnego przepisu nie wynika także wyraźnie, że w powyższej sytuacji przysługuje prawo do odprawy pieniężnej. **Zdaniem sądu drugiej instancji przyjąć jednak należy, że w zakresie regulacji prawnych dotyczących prawa do uzyskania odprawy wystąpiło pominięcie prawodawcze, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych (por. przykładowo R. Stefanicki: Zaniechanie a pominięcie ustawodawcze. Spór o granice kognicji Trybunału Konstytucyjnego, Przegląd Sądowy 2017 nr 1, s. 47). Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górską: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89).** Z treści ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania świadectwa służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 ustawy – Przepisy wprowadzające o

Krajowej Administracji Skarbowej, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszey" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utratę munduru" (wymienionych szczegółowo w skardze kasacyjnej, na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom (*vide* wyrok Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2022 roku, I PSKP 64/21)).

Zdaniem sądu okręgowego, wobec powołanych wyżej argumentów, w niniejszej sprawie spełnione zostały zatem przesłanki przyznania odprawy. Przyjąć bowiem należy, że powódka jest funkcjonariuszem zwolnionym ze służby stałej w związku z reorganizacją jednostki organizacyjnej Krajowej Administracji Skarbowej, jej stosunek służby uległ zakończeniu, a od 2 czerwca 2017 roku została ona zatrudniona na podstawie umowy o pracę, która nie była kontynuacją stosunku służby. Należy przy tym wskazać, że zakończenie stosunku służby powódki a następnie jej zatrudnienie na podstawie umowy o pracę nastąpiło właśnie w związku reorganizacją jednostki organizacyjnej, w które do tej pory wykonywała ona swoje obowiązki służbowe. Oznacza to, że zostały spełnione przesłanki do uwzględnienia roszczenia powódki o odprawę wymienione w art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej stosowanego na zasadzie analogii w zw. z art. 170 ust. 3 i 4 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej.

W tym miejscu należy dodatkowo wyjaśnić, że w przypadku zmian wprowadzanych w okresie od marca do maja 2017 roku mamy do czynienia z reorganizacją, o której mowa w powołanym powyżej przepisie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej. Zmiana organizacyjna (reorganizacja) jest to różnica między jednym stanem a innym stanem w zarządzaniu, procesach biznesowych i obszarze społecznym danego podmiotu, bez wskazania na jej potencjalne i realne skutki. Zmiana ta jest wynikiem działania, mającego często postać procesu. Może być wywołana bodźcami wewnętrznymi bądź zewnętrznymi i dotyczyć dowolnego obszaru. Tworzy ona nowy stan o potencjalnie zwiększonym ładzie i lepszym zorganizowaniu, kształtuje nowy paradygmat działania (K. Grzybowska, Reorganizacja przedsiębiorstw. Zarządzanie zmianą organizacyjną, Poznań 2010, str. 9-10).

Z powyższego wynika zatem, że reorganizacja nie musi dotyczyć całkowitego przekształcenia określonego podmiotu, ale może obejmować jeden dowolny obszar. Reorganizację może zatem

stanowiąc wyłącznie zmiana struktury zatrudnienia. To rozumienie pojęcia reorganizacji często pojawiało się w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Odnosząc się dalej do argumentacji prawnej z cytowanej już uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 1 lipca 2019 roku, sygn. akt [I OPS 1/19](#), należało zauważyć, że Naczelny Sąd Administracyjny sięgał wielokrotnie w swej analizie prawnej do rozwiązań z zakresu przepisów prawa pracy (np. fragment uzasadnienia uchwały NSA, [I OPS 1/19](#): "Reforma dotychczas istniejącej administracji skarbowej i powołanie Krajowej Administracji Skarbowej, która stanowi wyspecjalizowaną administrację rządową wykonującą zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego UE, a także zapewniającą obsługę i wsparcie podatnika i płatnika w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych oraz obsługę i wsparcie przedsiębiorcy w prawidłowym wykonywaniu obowiązków celnych wymagała przyjęcia rozwiązań o charakterze przejściowym, w szczególności dotyczących kwestii pracowniczych. Przekształcenie dość często jest stosowane przez ustawodawcę w praktyce legislacyjnej.

Zatem sąd w przedmiotowej sprawie również sięgnął do wyroków w sprawach pracowniczych, w których Sąd Najwyższy wskazywał, że zmiana organizacyjna może polegać m.in. na: konsolidacji działów, połączeniu dwóch oddziałów w jeden oddział, likwidacji zespołu realizującego konkretny projekt, zwolnieniach grupowych, zmianie struktury zatrudnienia, likwidacji stanowiska pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 1 czerwca 2012 roku, [II PK 258/11](#); z 4 września 2007 roku, [I PK 92/07](#); z 14 marca 2013 roku, [I PK 243/12](#); z 5 października 2007 roku, [II PK 29/07](#); z 22 października 2019 roku, [I PK 141/2018](#); z 20 maja 2014 roku, [I PK 271/13](#)). Takie właśnie zmiany miały miejsce we wzmiankowanym okresie w ramach Krajowej Administracji Skarbowej, co oznacza, że wówczas nastąpiła jej reorganizacja w ramach zasobów ludzkich. Do 31 maja 2017 roku osoby kierujące poszczególnymi jednostkami Krajowej Administracji Skarbowej musiały bowiem podjąć decyzje i przedstawić (lub nie przedstawiać) pracownikom i funkcjonariuszom propozycje zatrudnienia albo pełnienia służby. Wskutek tychże decyzji doszło do zmian, a więc reorganizacji, w strukturze zatrudnienia w jednostkach Krajowej Administracji Skarbowej.

Jedną z osób, której stosunek służby został przekształcony w stosunek pracy, była powódka. Tym samym, **do zwolnienia jej ze służby doszło w wyniku wytypowania jej do zatrudnienia w procesie reorganizacji jednostki.**

Przechodząc do dalszej części rozważań, sąd drugiej instancji zaznacza, że **uwzględnieniu roszczenia powódki nie stoi na przeszkodzie to, że powódce nie zostało wydane świadectwo służby potwierdzające to, że jej stosunek służby zakończył się w związku z reorganizacją, a postępowanie sądowe w przedmiocie wydania świadectwa służby w chwili wyrokowania było w toku. Jak wskazuje się w orzecznictwie świadectwo służby nie jest dokumentem urzędowym a jedynie**

dokumentem prywatnym. Powoduje to, że świadectwo służby nie stanowi bezpośredniego dowodu tego, co zostało w nim stwierdzone, lecz jako dokument prywatny podlega kontroli co do okoliczności wskazanych w jego treści. Świadectwo służby stanowi jedynie zaświadczenie. Nie ma więc przesądzającego znaczenia co do tego, czy odprawa pieniężna może być wypłacona i nie stanowi dowodu na to, czy stosunek służby ustał, czy nie.

Oceniając dalej zarzuty apelacyjne wskazać należy, że zasadny był zarzuty apelującej wskazany w pkt I.2. apelacji. Rację ma bowiem powódka twierdząc, że niewłaściwe i niezgodne z prawem jest różnicowanie uprawnień zwalnianych funkcjonariuszy Służby Celnej w zależności od tego, czy po zwolnieniu ze służby otrzymali propozycje pracy, czy odmówili przyjęcia określonej propozycji. Zgodnie z przepisami w wyniku likwidacji Służby Celnej wszyscy funkcjonariusze zostali zwolnieni ze służby. Pozbawione jakiegokolwiek uzasadnienia jest więc przyznanie prawa do odprawy tylko tym funkcjonariuszom, którzy nie skorzystali z propozycji podpisania umowy o pracę z nową formacją i kontynuowania zatrudnienia ale już na zupełnie innych zasadach, od tych, którzy taką propozycję przyjęli. Rację ma apelująca, że skutek w postaci zwolnienia ze służby następował najpóźniej do 31 sierpnia 2017 roku, bez względu na to czy funkcjonariusz przyjął propozycję pracy, czy nie. Zwolnienie ze służby mogło jedynie nastąpić w innym czasie.

Powyższe rozważania uzasadniają zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki odprawy, na podstawie analogicznie stosowanego art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w zw. z art. 170 ust. 3 i 4 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej.

Kwota odprawy należnej powódce równa jest jej sześciomiesięcznemu uposażeniu z 2017 roku, liczonemu jak ekwiwalent za urlop – z uwagi na długość służby. Kwestia ta nie była sporna, podobnie jak to, że dochodzona przez powódkę kwota należności głównej odpowiadała kwocie należnej. Z przedstawionego przez pozwanego (k. 47) zaświadczenia o miesięcznym uposażeniu powoda przed „ucywilnieniem” w 2017 roku, liczonym jak ekwiwalent za urlop wynika, że powódka prawidłowo wyliczyła kwotę żądanej odprawy.

Odsetki od zasądzonej odprawy należą się powódce od 2 czerwca 2017 roku, bowiem do zwolnienia ze służby doszło 1 czerwca 2017 roku, a odprawa przysługuje właśnie w związku ze zwolnieniem ze służby. Podstawą prawną zasądzenia odsetek jest art. 481 § 1 kc

W tym stanie rzeczy sąd okręgowy na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok, orzekając jak w punkcie 2 sentencji wyroku.

Apelacja i powództwo podlegały oddaleniu jedynie w zakresie, w jakim powódka żądała zasądzenia odsetek od 1 czerwca 2017 roku. Zasądzenie odsetek od tej daty było nieuzasadnione, bowiem do zakończenia stosunku służby doszło 1 czerwca 2017 roku, a więc dopiero następnego dnia powódka nie była już w stosunku służby i przysługiwało jej roszczenie o wypłatę odprawy, o czym na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 481§1 kc. orzeczono, jak w punkcie 3 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie 5 sentencji wyroku na podstawie art. 98§1, 3 i 4 w zw. z art. 99 kpc w zw. z § 2 pkt 5, § 9 ust. 1 pkt 2 i § 10 ust. 1 pkt 1, § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800), mając na uwadze charakter sprawy, w tym wartość przedmiotu sporu i nakład pracy pełnomocnika, przy czym uwzględniono, że pełnomocnik nie prowadził sprawy przed sądem I instancji, a zatem jego wynagrodzenie należało ustalić na poziomie 75% stawki minimalnej.

2. Zażalenie pozwanego podlegało oddaleniu jako bezprzedmiotowe.

Sąd pierwszej instancji nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego pozwanego uznając, że powództwo nie było oczywiście bezzasadne, a mimo nieuwzględnienia powództwa, powódka miała słuszne powody do mniemania, że jej powództwo jest zasadne, sprawa była skomplikowana a nadto pozwanym był Skarb Państwa. Z kolei pozwany w zażaleniu podnosił, że sprawa nie była skomplikowana, ani nie miała charakteru precedensowego, bo istniały już inne orzeczenia w tym zakresie.

W niniejszej sprawie wobec zmiany zaskarżonego wyroku w przeważającej części zażalenie stało się tym bardziej niezasadne. Po wyroku sądu drugiej instancji powódka stała się osobą, która wygrała proces, a więc zasądzenie kosztów na rzecz pozwanego stało się niezasadne.

Mając na uwadze powyższe sąd drugiej instancji, na podstawie art. 397 § 3 w zw. z art. 385 kpc, oddalił zażalenie.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98§1, 3 i 4 w zw. z art. 99 kpc w zw. z § 2 pkt 3 i § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800), przy czym uwzględniono, że pełnomocnik nie prowadził sprawy przed sądem I instancji, a zatem jego wynagrodzenie należało ustalić na poziomie 50% stawki minimalnej, o czym sąd orzekł w pkt 6 wyroku.

SSO Łukasz Ruszkiewicz